

Моделювання професійної діяльності в умовах дидактичних ігор, які є «навчальним полігоном» для відпрацювання практичних умінь і навичок, надає змогу наперед, ще до безпосередньої практики в установах та організаціях, трансформувати отримані знання під час вивчення окремих дисциплін у системний комплекс професійних дій, з якими майбутній фахівець може приступати до професійної діяльності, удосконалюватися, професійно зростати, а не навчатися азів професіоналізму методом спроб і помилок на реальному робочому місці [4].

Методика застосування ігрових технологій передбачає реалізацію таких основних стадій:

1. *Підготовка до гри* — визначення об'єкту, процесу що моделюється; розробка сценарію гри, у якому характеризується об'єкт діяльності, визначаються ролі, описуються правила гри; похвилинне структурування етапів ігрової взаємодії (мотиваційного, діяльнісного, рефлексивного, контрольо-оцінювального); забезпечення необхідним обладнанням та матеріалами; розробка чіткої покрокової інструкції для студентів — учасників ігрової взаємодії (мета, завдання, правила, ігрові дії, умови).

2. *Стадія проведення гри*, яка передбачає проведення гри групами гравців з конкретними розподіленими ролями; розв'язання можливих правових ситуацій; функціонування гравців як представників тих чи тих «ігрових» органів, підприємств, установ, організацій; обговорення існуючих правових проблем; внесення зауважень з приводу прогалин у законодавстві та існуючих проблем правового урегулювання.

3. *Підсумково-оціночна стадія гри*, що передбачає узагальнення результатів гри; формулювання висновків і певних пропозицій правового характеру; визначення позитивних і негативних аспектів результативності діяльності певних органів, підприємств, установ, організацій; винесення спільного рішення оформленого належним чином з конкретними розробленими пропозиціями і сутнісними порадами.

Використовуючи ігрові технології під час занять з правових дисциплін ми можемо дійти до висновку, що ділова гра — це засіб формування професійних навичок і вмінь, розвитку і вдосконалення здібностей студентів, етики правового спілкування. Використання ділових ігор забезпечує процес формування і розвитку правника, як освіченої, творчої особистості, яка здатна не тільки побудувати достойне правове суспільство, але і ефективно вирішувати нагальні правові проблеми сьогодення.

Література

1. Макаренко, А. С. О моем опыте : в 7 т. / А. С. Макаренко. — М., 1958. — Т. 5. — С. 272.
2. Інтерв'ю с Э. Рубиком // Импакт. — 1984. — №2. — С. 3–11.
3. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі: Навч. посіб. / За ред. М.В. Артюшиної, О.М. Котикової, Г.М. Романової. — К.КНЕУ, 2007. — 528 с.
4. І.М. Мельничук. Особливості застосування інтерактивних ігор у ВНЗ // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. — №4. —2010.

Ловка О.В., асистент
кафедри педагогіки та психології

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ

У ході реформування вітчизняної вищої освіти, поглиблення її взаємозв'язку із європейським освітнім і науковим простором зростає роль дослідження психологічних умов ефективного запровадження у ВНЗ інноваційних методів і технологій, що сприяють формуванню науково-дослідницьких компетенцій під час професійної підготовки майбутніх фахівців. Опанування студентами науково-дослідницькою діяльністю передбачає наявність сформованого абстрактно-логічного мислення, що складається з операцій аналізу, порівняння, систематизації, узагальнення інформації тощо. Однак рівень розвитку цих пізнавальних умінь у студентів різний. Групові форми роботи дають можливість тим студентам, у яких такий рівень є нижчим, наздогнати своїх ровесників у спільній діяльності з розробки певної науково-дослідної теми.

На розвиток науково-дослідницької діяльності студентів здійснює вплив багато зовнішніх чинників, головними серед яких ми вважаємо рівень взаємодії між студентами та викладачем, його організаційно-комунікативні уміння, здатність передавати власні знання та досвід. Однією з найважливіших внутрішніх психологічних умов є готовність студентів до науково-дослідницької діяльності, яка складається з кількох компонентів: мотиваційного, що характеризує пізнавальний

інтерес (бажаю); когнітивного, який визначає систему уявлень про методологію наукового дослідження (знаю, як робити); операційного, що містить низку конкретних умінь і навичок (можу) та рефлексивного, який представляє самоаналіз і самооцінку результатів (усвідомлюю, що роблю). Значну роль у цьому процесі відіграє також психологічний механізм ідентифікації з викладачем, особистісна модель поведінки якого свідомо, або несвідомо обирається студентом за певний еталон наслідування. Варто зазначити, що така готовність не з'являється одразу, її необхідно послідовно формувати, створюючи сприятливі психолого-педагогічні умови під час навчальної діяльності. Наш досвід дає підстави стверджувати, що активні методи, зокрема, метод проектів є тими засобами, які ефективно формують готовність до науково-дослідницької діяльності студентів.

Наразі існує протиріччя між одним із головних принципів більшості інноваційних навчальних технологій — суб'єктної позиції студентів і ставленням до цього деяких викладачів, які бачать у студентах тільки об'єкт управління. У цьому сенсі актуальною є ідея Ю. І. Машбиця про навчання як управління учінням, при якому моделюється суб'єктна позиція того, хто вчиться шляхом його включення у ситуацію співробітництва на діяльній рівні — наприклад, у вигляді мікро-викладання.

Проектна діяльність є однією з різновидів задачного підходу, ґрунтовно розробленого у психолого-педагогічній науці (В. В. Давидов, Г. О. Балл, Г. С. Костюк, Ю. І. Машбиць, Ю. М. Швалб та ін.), оскільки у проекті завжди розв'язується одна, або кілька задач. Ю. І. Машбиць наголошує на ідеї про те, що взаємини між тими, хто навчає і тими, хто вчиться мають будуватися у двох формах — співробітництва на особистісному рівні та управління на діяльній рівні, діловому рівні, які він розмежовує. На особистісному рівні, за Ю.І. Машбицем, співробітництво означає, що педагог ставиться до тих, хто вчиться, як до особистості, повноцінного суб'єкта навчальної діяльності, який має право на власні мотиви, власну точку зору про себе і навколишній світ. На діяльній рівні — автор наголошує на необхідності управління педагогом процесом навчання.

Групова форма методу проектів дає можливість використовувати мікровикладання для підвищення навчального ефекту, дає енергію студентам працювати самостійно разом у позааудиторний час, створюючи спільний творчий, суб'єктивно, або об'єктивно новий продукт. Але це відбувається не завжди, а згідно наших досліджень, тільки за певних умов: у створеній продуктивній взаємодії між учасниками малих груп і між студентами і викладачем, що ґрунтується на спільних цінностях та інтересах, продуктивному лідерстві, спільній меті, згуртованості та у сприятливій творчій психологічній атмосфері при поєднанні у проектній групі осіб з певними індивідуально-психологічними властивостями (психофізіологічними, пізнавальними, регулятивними, характерологічними та ін.).

Під час нашого дослідження групової проектної діяльності одним із провідних чинників підвищення її ефективності виявився високий рівень розвитку в учасників мотивації досягнень. Тому у якості одного із засобів її розвитку було обрано організацію конкурсу на найкращі проекти, що проводиться у КНЕУ кафедрою психології та педагогіки з 2011 року. При організації проектів важливою умовою є також психологічний супровід викладачем студентів на підготовчому етапі проектної діяльності. Особливо це стосується групової її форми, яка передбачає взаємодію усіх учасників цієї складної, полідетермінованої творчої діяльності.

Отже, можна зазначити, що організація ефективної науково-дослідницької діяльності студентів можлива за таких умов: включенням студентів до спільної науково-дослідницької діяльності на основі паритетного співробітництва з викладачами, коли навчання будується як спільне розв'язання певної актуальної задачі; застосуванні групових методів, зокрема, організації спільних проектів, із врахуванням індивідуальних психологічних властивостей їх учасників при комплектуванні команд та соціально-психологічних процесів, що відбуваються під час взаємодії, створенні творчої атмосфери.

Макаренко А.В., старший викладач
кафедри теорії та історії держави і права

ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ НА СЕМІНАРАХ З ПРОБЛЕМ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Головною причиною необхідності модернізації освіти можна вважати масовий характер навчання на усіх рівнях. Навчальні заклади зіткнулися з таким протиріччям: вимоги до якості масової підготовки студентів зростають, а навчання залишається усередненим. За таких умов акти-